

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Кафедра зоології

**Вплив мікробного препарату «Байкал ЕМ-1»
на ріст розсади помідорів**

Магістерська робота
магістрантки 62 групи
природничого факультету
Палій Віти Анатоліївни

Науковий керівник
кандидат біологічних наук,
доцент кафедри зоології
Трускавецький Євген Степанович

Житомир – 2012

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. МІКРОФЛОРА РОСЛИН І ГРУНТІВ	8
1.1. Роль мікробів у життєдіяльності рослин.....	8
1.2. Сучасний стан ґрунтової флори і фауни.....	10
1.3. ЕМ-технологія та історія її виникнення.....	12
1.4. Використання ЕМ-технології та мікробного препарату «Байкал ЕМ-1» у рослинництві.....	19
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	26
2.1. Методика приготування ЕМ-препарату з ЕМ-концентрату.....	26
2.2. Методика виготовлення та використання робочого ЕМ-розчину з ЕМ-препарату.....	28
2.3. Методика висаджування та догляду за рослинами.....	29
РОЗДІЛ 3. ОДЕРЖАНІ РЕЗУЛЬТАТИ І ЇХ ОБГОВОРЕННЯ	30
РОЗДІЛ 4. ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ НА ПРАКТИЦІ	39
РОЗДІЛ 5. ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ	46
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	51
РЕЗЮМЕ	52
ЛІТЕРАТУРА	55

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На основі вивчення доступних нам літературних джерел і власних досліджень можемо стверджувати наступне:

1. Використання мікробного препарату «Байкал ЕМ-1» є досить ефективним у рослинництві, зокрема, при вирощуванні помідорів, сорт балконний.
2. Під дією мікробів препарату у рослин помідорів, сорту балконний, значно краще розвиваються вегетативні органи (стебла, листя), рослини мають інтенсивніше забарвлення.
3. Одержані дані дозволили нам стверджувати про можливий механізм біологічної дії мікробів препарату, який полягає в тому, що згадані мікроорганізми швидко включаються у симбіоз з рослинами, збагачуючи епіфітну зону, ризоплану та ризосферу і, як наслідок, призводять до таких позитивних результатів.
4. Оскільки даний препарат є екологічно чистим, його рекомендовано використовувати у рослинництві, у позакласній роботі вчителів біології, факультативах, гуртках природничо-біологічного напрямку, застосовувати проводячи дослідження у наукових роботах з біології в системі Малої академії наук України, використовувати студентами природничих факультетів при засвоєнні таких дисциплін як біотехнологія, мікробіологія, при проведенні дослідницької роботи.

РЕЗЮМЕ

Палій В. А. ВПЛИВ МІКРОБНОГО ПРЕПАРАТУ «БАЙКАЛ ЕМ-1» НА РІСТ РОЗСАДИ ПОМІДОРІВ

Магістерська робота

Досліджено вплив мікроорганізмів препарату «Байкал ЕМ-1» на ріст і розвиток рослин родини пасльонових (Solanaceae), сорту помідор балконний.

З'ясовано, що бактерії ЕМ-препарату ефективно впливають на розвиток вегетативних та генеративних органів рослинного організму.

Рекомендовано даний препарат для проведення науково-дослідних робіт у Малій академії наук, у позакласній роботі вчителів біології, факультативах, гуртках природничо-біологічного напрямку, використовувати студентами природничих факультетів при засвоєнні таких дисциплін як біотехнологія, мікробіологія, при проведенні дослідницької роботи.

Ключові слова: ЕМ-препарат, симбіоз, ризосфера, ризоплана, епіфітна зона, ЕМ-технологія, робочий розчин.

РЕЗЮМЕ

Палый В. А. ВЛИЯНИЕ МИКРОБНОГО ПРЕПАРАТА «БАЙКАЛ ЭМ-1» НА РОСТ РОЗСАДЫ ТОМАТОВ

Магистерская работа

Исследовано влияние микроорганизмов препарата «Байкал ЭМ-1» на рост и развитие растений семейства пасленовых (Solanaceae), сорта помидор балконный.

Выяснено, что бактерии ЭМ-препарата эффективно влияют на развитие вегетативных и генеративных органов растительного организма.

Рекомендован данный препарат для проведения научно-исследовательских работ в Малой академии наук, во внеклассной работе учителей биологии, факультативах, кружках естественно биологического направления, использовать студентами естественных факультетов при усвоении таких дисциплин как биотехнология, микробиология, при проведении исследовательской работы.

Ключевые слова: ЭМ-препарат, симбиоз, ризосфера, ризоплана, эпифитная зона, ЭМ-технология, рабочий раствор.